

Het concept intimiteit in de context van partnerrelaties. Een kwalitatief onderzoek bij jongvolwassenen

Sam Geuens¹, Tom Claes², Paul Enzlin^{3,4}

1. Centrum voor Ethiek en Waardeonderzoek, Mol; 2. Centrum voor Ethiek en Waardeonderzoek, UGent, Gent; 3. Instituut voor Familiale en Seksuologische Wetenschappen, KULeuven, Leuven; 4. Context – centrum voor relatie-, gezins- en sekstherapie, UPC KULeuven, Leuven.

Samenvatting

In dit artikel staat de zoektocht naar een antwoord op de vraag ‘Wat is intimiteit?’ centraal. Eerst wordt op basis van een uitgebreide literatuurstudie een theoretische conceptualisering van intimiteit in partnerrelaties beschreven. Vervolgens wordt de validiteit en houdbaarheid van deze conceptualisering aan de hand van een kwalitatief onderzoek getoetst. Aan de hand van een aantal (n=20) interviews bij studenten die (ooit) een vaste relatie hadden, werd onderzocht naar welke handelingen jongvolwassenen verwijzen wanneer ze over intimiteit binnen een partnerrelatie spreken. Deze studie toont aan dat de wijze waarop jongvolwassenen intimiteit beschrijven erg in de lijn ligt van wat er in de wetenschappelijke literatuur over intimiteit is geschreven. Niettemin heeft dit onderzoek ook aan aantal lacunes aangetoond en blijkt dat de bestaande theoretische opvattingen moeten worden aangevuld met een aantal handelingen en contextuele factoren die als noodzakelijke voorwaarden werden geformuleerd om in een partnerrelatie tot intimiteit te kunnen komen. De resultaten van dit onderzoek dat werd verricht bij een studentenpopulatie en een kwalitatieve methode hanteerde, zijn uiteraard niet generaliseerbaar naar andere levensfasen. Om een volledig beeld te krijgen van wat intimiteit in de context van een partnerrelatie betekent, dient dit onderzoek op grotere schaal – gebruik makende van kwantitatieve methoden – te worden herhaald en uitgebreid naar andere relatievormen zoals o.a. gehuwde koppels zonder kinderen, gehuwde koppels met kinderen en koppels van ouderen.

Heden ten dage hebben mensen in Westerse samenlevingen vaak intieme relaties met verschillende mensen (Van Zessen, 1995). Hoewel de relaties met bijvoorbeeld familie, vrienden, collega's, burens tegemoet komen aan een bepaalde behoefte tot intimiteit, streven de meeste mensen toch naar een vaste partnerrelatie. Een partnerrelatie blijft toch de plek bij uitstek waar mensen op zoek gaan naar intimiteit (Moss & Schwebel, 1993). Er wordt verondersteld dat in een partnerrelatie aan de fundamentele behoefte aan warmte, veiligheid, liefde en intimiteit kan worden tegemoet gekomen (Hoek-

ma & van den Berg, 2005; Valenti-Hein & Choinski, 2007).

Intieme relaties zijn reeds langer het onderwerp van onderzoek, wat heeft geleid tot uiteenlopende inzichten. Intimiteit wordt verondersteld een vitaal onderdeel te zijn van interpersoonlijke relaties (McAdams & Bryant, 1987) en een belangrijke bijdrage te leveren aan de mentale gezondheid van mensen (Traupmann, 1982; Doi & Thelen, 1993). Onderzoek naar gehechtheid heeft aangetoond dat de basis van intimiteit in de kinderjaren wordt ontwikkeld, m.n. dat ouder-kind relaties als een blauwdruk voor romantische relaties in het latere leven fungeren (Hazan & Shaver, 1987; Collins & Soufre, 1999). De romantische (intieme) relaties tussen jongeren blijken op hun beurt voor jongeren en jongvolwassenen een belangrijke bijdrage te leveren aan hun zelfbeeld, identiteit en seksualiteit (Schaefer & Olson, 1981; Fisher & Stricker, 1982).

Het is opvallend dat in de beginfase van onderzoek naar intimiteit vaak werd voorbij gegaan aan een mo-

S. Geuens, ethicus, seksuoloog
Prof. Dr. P. Enzlin, orthopedagoog, seksuoloog
Prof. Dr. T. Claes, ethicus, directeur CEVI
Correspondentie: Sam Geuens, Zwanenhof 3, 2400 Mol, België.
E: Sam.Geuens@gmail.com

gelijk verband tussen intimiteit en seksualiteit (zie bv., Altman & Taylor, 1979; Parelman, 1983). Heden wordt er in het onderzoek naar en de theorievorming rond intimiteit een specifieke plaats toegekend aan seksualiteit, vaak als een onderdeel van intimiteit (zie bv., Schaefer & Olson 1981; Tolstedt & Stokes 1983; Evans & Wertheim, 1998; Dewispelaere, 2002).

Heden wordt er in zowel de hulpverlening als het onderzoek veel aandacht besteed aan het ontstaan en blijven bestaan van intieme partnerrelaties, o.a. als bron voor relationeel geluk en relatiekwaliteit (Harper & Schaalje, 2000; Moore, McCabe & Brinke, 2001; Marshall, 2008). Dit vindt men onder andere weerspiegeld in de groeiende onderzoeksliteratuur over de mogelijkheid tot het opbouwen van een intieme relatie voor mensen die met ernstige ziekte worden geconfronteerd (o.a. Sanders, Foley, LaRocca & Zemon, 2000; Kaptein et al., 2008).

Waarover hebben mensen het als ze spreken over intimiteit? Welke vorm(en) neemt intimiteit in een partnerrelatie aan? Met welke gedachten en gevoelens, met welk gedrag gaat intimiteit gepaard? Wat is typerend voor een intieme partnerrelatie die (al of niet) bevredigend is? Ondanks het feit dat de nood aan onderzoek naar een betere conceptueel begrip van intimiteit herhaaldelijk werd geuit (o.a. Tolstedt & Stokes, 1983; Waring, 1988) was dit nog slechts zelden onderwerp van studie (Sexton & Sexton, 1982). Als we in de toekomst intimiteitbeleving aan verder onderzoek wensen te onderwerpen, is een beter begrip van wat voor mensen intimiteit inhoudt – zowel concreet op handelingsniveau als, op relationeel niveau – onontbeerlijk. Om aan deze vraag tegemoet te komen, werd een kwalitatief onderzoek verricht met als centrale onderzoeksvraag: “Naar welke handelingen en relationele factoren verwijzen jongvolwassenen wanneer ze in de context van een partnerrelatie spreken over intimiteit?”.

Methoden en steekproef

Onderzoeksopzet

Gezien de onderzoeksvraag zich richt op de belevingwereld van de participanten werd gekozen voor een kwalitatieve methode (Conrad, 1987). Meer bepaald werden diepte-interviews afgenomen die werden geanalyseerd via de methode van de Interpretative Phenomenological Analyses (IPA). Het doel van IPA

wordt door Smith (2003, p. 51) omschreven als: “*to explore in detail how participants are making sense of their personal and social world*”. Kwalitatief onderzoek gebaseerd op IPA wordt verder gekenmerkt door een erg ‘open onderzoekshouding’ – niet gebaseerd op specifieke hypothesen – die noodzakelijk is voor onderzoek op zoek naar een beter conceptueel begrip van een complex concept als intimiteit. Binnen de IPA methode heeft de onderzoeker de keuze tussen het hanteren van een gestructureerd interview of een semigestructureerd interview. In het kader van dit onderzoek werd gekozen voor een semigestructureerd interview omdat het “*facilitates rapport/empathy, allows a greater flexibility of coverage and allows the interview to go into novel areas*” (Smith, 2003, p. 57). Ook in eerder onderzoek naar intimiteit werd voor het gebruik van een semigestructureerd interview geopteerd (zie, bv., Orlofsky, Marcia & Lesser, 1973).

Deelnemers

In totaal participeerden twintig jongvolwassenen – tien mannen en tien vrouwen met een leeftijdsrange tussen 18 en 26 jaar – aan het onderzoek. Voorwaarden om te kunnen deelnemen aan het onderzoek waren: tot de vooropgestelde leeftijdscategorie behoren en momenteel een intieme partnerrelatie van langer dan zes maanden hebben of een dergelijke relatie achter de rug te hebben¹. Alle participanten waren studenten hoger onderwijs.

Onderzoeksverloop en analyse van de gegevens

Deelnemers werden gerekruteerd via affiches waarop het onderzoek kort werd voorgesteld en waarop de contactgegevens van de onderzoeker werden vermeld. De affiches werden verspreid in verschillende faculteiten van de Universiteit Gent. Studenten die interesse toonden voor dit onderzoek kregen bij contactname de keuze om geïnterviewd te worden in een vertrouwde omgeving (m.n. bij hen thuis) of in een meer neutrale setting (m.n. op de vakgroep Wijsbegeerte & Moraalwetenschap (Universiteit Gent)). Wanneer mensen instemden om deel te nemen, werden ze voorafgaand aan het werkelijke onderzoek via een informatiebrief, op de hoogte gesteld van de redenen, de inhoud en het doel van het onderzoek. Daarbij werd gegarandeerd dat de bekomen resul-

¹ De keuze om de grens voor deelname op een relatie van 6 maanden te leggen is geen arbitraire. Orlofsky, Marcia & Lesser (1973) en Bellew-Smith & Korn (1986) hanteerden een soortgelijk criterium. Daarnaast wordt in recent neurobiologisch en endocrinologisch onderzoek 6 maanden als kantelpunt tussen ‘verliefd zijn’ en ‘liefde’ aangeduid (Marazziti & Canale, 2003).

taten anoniem en vertrouwelijk zouden worden behandeld. Er werd tevens van alle participanten een geïnformeerde toestemming verkregen.

Het interview bestond uit vier delen. In het eerste deel van het interview werden een aantal persoonlijke gegevens van de participant bevraagd zoals leeftijd, relationele ervaring, seksuele oriëntatie, enz. Het tweede deel bestond uit een aantal open vragen die de deelnemers toelieten vrij te vertellen over hun intieme ervaringen. In een derde deel van het interview werd aan de deelnemers een theoretische conceptualisering van intimiteit voorgelegd. Via een sorteeroefening en een rangschikkingoefening werd een beeld verkregen van de persoonlijke ideeën van de deelnemers over intimiteit en dit concreet op handelingsniveau. Tenslotte werd in een vierde en laatste deel van het interview stil gestaan bij de contextuele eigenschappen van intieme partnerrelaties op relationeel niveau.

De interviews werd verwerkt met behulp van Altas Ti 5.2, een programma voor kwalitatieve tekstanalyse (Knowledge Workbench, 2006, Berlin, Germany). Daarbij werden alle uitspraken eerst ondergebracht in brede categorieën, die daarna in functie van de vooropgestelde onderzoeksvragen verder werden gegroepeerd. Voor de sorteer- en rangschikkingoefening, werden tijdens het onderzoek de resultaten op een gecodeerde manier neergeschreven. De resultaten van dit onderdeel van het onderzoek worden op een beschrijvende manier weergegeven.

Resultaten

De resultaten worden gepresenteerd overeenkomstig het tweede, derde en vierde deel van het onderzoek. De interpretaties, uitkomsten en conclusies van het onderzoek worden ondersteund door citaten waarbij telkens het geslacht, de leeftijd en relatieduur wordt vermeld.

Het laatste / meest intieme moment in de partnerrelatie

Het tweede deel van het interview startte met de vragen: 'Kunt u het moment omschrijven dat u zich voor het laatst intiem verbonden hebt gevoeld met uw partner?' en 'Kunt u mij vertellen welk moment met uw partner u is bijgebleven als het meest intieme moment dat jullie al mochten beleven samen?' In antwoord op deze vragen verwijst een kleine meerderheid (n=12) van de participanten naar lichamelijke handelingen, de overigen (n=8) refereren naar verbale handelingen. Daarbij is er inhoudelijk een grote variatie in de lichamelijke ervaringen die worden benoemd, die gaan m.n. van een innige omhelzing tot orale seks en vaginale penetratie. Wanneer gevraagd naar het *laat-*

ste intieme moment dat ze met hun partner mochten beleven, verwijst net niet de helft van de deelnemers – waarvan evenveel vrouwen als mannen – zonder veel aarzeling naar de laatste keer dat ze vrijden. Het blijkt dat evenveel vrouwen als mannen wanneer gevraagd naar 'intimiteit' verwijzen naar 'seksualiteit', zoals ook blijkt uit onderstaande reactie:

"Euhm, ... Moet ik nu mijn seksleven omschrijven?" (Vrouw, 21 jaar, 2 jaar samen)

Ook wanneer gevraagd naar het *meest* intieme moment dat men ooit met zijn/haar partner mocht beleven, grijpen negen participanten – zes vrouwen en drie mannen – terug naar een lichamelijk gebeuren. De helft van de vrouwelijke deelnemers – slechts 1/5de van de mannen – associeerde het meest intieme moment dat ze ooit beleefde met hun partner met een vrijervaring. Een groot deel van zowel mannen als vrouwen lijken intimiteit en seksualiteit duidelijk met elkaar te verbinden.

De sorteeroefening; Intimiteit op handelingsniveau

Vervolgens kregen de participanten in het derde deel van het interview een lijst van twintig handelingen, die volgens verschillende auteurs als intiem worden beschouwd, voorgelegd. Deze lijst kan worden geïnterpreteerd als een 'theoretische conceptualisering van intimiteit op handelingsniveau' (tabel 1). De twintig handelingen die werden opgenomen in deze theoretische conceptualisering werden geselecteerd uit diverse onderzoeken in verband met seksualiteit en intimiteit (bv. Orlofsky, e.a. 1973; Waring, e.a. 1980; Schaefer, & Olson, 1981; Miller, & Lefcourt, 1982; Tolstedt, & Stokes, 1983; Derlega & Berg, 1987; Doi, & Thelen, 1993; Moss, & Schwebel, 1993; Cusinato & L'Abate, 1995; Van den Broucke, e.a. 1995; Prager, 1996; Sanders, & Reinisch, 1999; Dewispelaere, 2002; Peterson, & Muchlenhard, 2007).

Aan de deelnemers werd gevraagd om eerst die handelingen aan te geven die zij, in het kader van hun partnerrelatie, niet als intieme handelingen zouden beschrijven. De handelingen die daarbij het vaakst als zijnde 'niet intiem' werden aangeduid, waren: *het delen van intellectuele ideeën* (n=12), *het delen van ambities* (n=10), *kussen op de wang* (n=10), *hand in hand lopen* (n=9) en *anaal contact* (n=9).

Vervolgens werden de deelnemers uitgenodigd om zelf nog handelingen te omschrijven die zij wel als intiem beschouwen maar die niet op de lijst stonden. Op twee participanten na voegden allen één of meerdere handelingen toe aan de lijst. In totaal werden 33 handelingen toegevoegd (zie bijlage I). Van al deze toegevoegde handelingen werden er uiteindelijk vier weerhouden als aanvulling bij de theoretische con-

Tabel 1 Theoretische conceptualisering van intimiteit

Hand in hand lopen	Anaal contact (penis in aars/rectum)
Elkaar op de wang kussen	Elkaar wederzijds aanvullen
Elkaar langdurig omhelzen	Het delen van ambities
Elkaar diepgaand zoenen	Het delen van intellectuele ideeën
Het strelen van elkanders erogene zones	Het doorbrengen van vrije tijd met uw partner
Uw partner manueel stimuleren (hand op penis/vagina)	Het wederzijds uitdrukken van zeer persoonlijke gevoelens
Manueel gestimuleerd worden door uw partner (hand op penis/vagina)	Het wederzijds uitdrukken van affectie
Uw partner oraal stimuleren (mond op penis/vagina)	Het wederzijds uitdrukken van het belang dat men aan elkaar hecht
Oraal gestimuleerd worden door uw partner (mond op penis/vagina)	Persoonlijke info toevertrouwen aan uw partner
Genitaal contact (penis in vagina)	Persoonlijke info toevertrouwd worden door uw partner

ceptualisering van intimiteit op handelingsniveau, die vanuit de literatuur werd ontwikkeld.

Om deze 33 voorgestelde handelingen te herleiden tot vier handelingen, werd een aantal stappen doorlopen. Eerst werd voor alle voorgestelde handelingen nagegaan of er voor dergelijke handelingen als onderdeel van intimiteit in partnerrelaties, evidentie terug te vinden is in de literatuur. Dit was bijvoorbeeld het geval voor handelingen zoals ‘het uitdrukken van ontevredenheid en boosheid’ en ‘kunnen ruzie maken en verzoenen’². Daarna werden alle handelingen die konden gezien worden als een subcategorie van al in de voorlopige definitie aanwezige handelingen én waar geen reden was om ze toch als specifieke handeling te behouden – omwille van bijv. evidentie vanuit de literatuur of door verscheidene deelnemers afzonderlijk als toevoeging voorgesteld zijn – geweerd. Dit was bijvoorbeeld het geval met handelingen zoals ‘toekomstplannen uitspreken’ en ‘verlangens uitspreken, ook seksueel’ – respectievelijk onderverdelingen van de handelingen ‘het delen van ambities’ en ‘het delen van zeer persoonlijke gevoelens’ / ‘het toevertrouwen van zeer persoonlijke informatie’. In een derde en laatste stap werden de overgebleven handelingen ondergebracht in overkoepelende categorieën om tot algemeen omschreven handelingen te komen die uiteindelijk werden toegevoegd aan de finale handelingsdefinitie van intimiteit. Zo werden bijv., ‘samen lachen’, ‘plagerij’, ‘lachen naar elkaar’, ‘heel veel lachen en onnozel doen’, ‘plezier maken’, ‘zich goed voelen bij elkaar – samen plezier maken’ en ‘kunnen lachen met elkaar en zich amuseren’ samengebracht onder de algemene noemer ‘zich samen

amuseren, bijv. lachen en plagen.’ ‘Kleine cadeaus geven’ en ‘verrassen – Initiatief nemen bijv. : (variatie)’, werden samengevoegd in een algemenere categorie van ‘uw partner verrassen’. De handelingen ‘het uitdrukken van ontevredenheid en boosheid’ en ‘kunnen ruzie maken en verzoenen’ werden samengebracht onder de brede noemer ‘het uiten van ontevredenheid en boosheid’. Tenslotte werden er een aantal handelingen samengebracht onder de bredere noemer ‘het delen van alledaagse activiteiten’, namelijk ‘samen winkelen’, ‘samen eten’, ‘samen uitgaan met vrienden’, ‘samen uitgaan’, ‘samen douchen’, ‘samen in bed liggen zonder iets te doen’, ‘voor elkaar koken’.

Op basis van dit proces werden de volgende vier handelingen, m.n. *het delen van alledaagse activiteiten, de partner verrassen, zich samen amuseren/vermaken, en het uiten van ontevredenheid en boosheid* aan de theoretische conceptualisering van intimiteit op handelingsniveau toegevoegd. Er was daarbij een duidelijk verschil merkbaar tussen de handelingen die mannen en deze die vrouwen toevoegden. Immers, ongeveer een kwart van de nieuwe elementen die door vrouwen worden aangereikt, verwezen naar lichamelijke aspecten. De overige toevoegingen betroffen verbale handelingen of handelingen zoals bijv. ‘delen in elkaars persoonlijke leefwereld’ die alle konden worden geplaatst onder de brede categorie ‘samen zijn’. In tegenstelling tot de vrouwen voegden de mannelijke deelnemers geen enkele lichamelijke handeling toe. De vrouwen in onze groep lijken dus meer verschillende lichamelijke handelingen te bestempelen als intiem.

² Zo spreken Orlofsky, Marcia & Lesser (1973) van ‘express affectionate and angry feelings’. Ook in de Miller Social Intimacy Scale vinden we het item ‘How much damage is caused by a typical disagreement in your relationship with him/her?’ terug (Miller & Lefcourt, 1982).

De rangschikkingoefening; Welke handelingen dragen meer/minder bij aan het intieme karakter van de relatie?

Daarna kregen de deelnemers de opdracht om de verschillende intieme handelingen te rangschikken volgens de mate waarin deze een bijdrage leveren aan het intieme karakter van de partnerrelatie. De handelingen die het vaakst als meest intieme handeling werden benoemd, zijn: *het wederzijds uitdrukken van zeer persoonlijke gevoelens* (n=9), *persoonlijke informatie toevertrouwd worden door de partner* (n=6), *genitaal contact* (n=6), *persoonlijke informatie toevertrouwen aan de partner en het wederzijds uitdrukken van affectie* (voor beiden n=5). Als we telkens de top drie van de rangschikkingen bekijken, blijkt dat 60% van de top drie plaatsen werd ingevuld met verbale handelingen. De overige top drie plaatsen werden ingevuld met lichamelijke handelingen. Verbale intieme handelingen werden dus vaker bovenaan de rangschikking geplaatst. Dit suggereert dat het verbale – in vergelijking met het lichamelijke – zeker niet minder belangrijker wordt geacht om het intieme karakter van een partnerrelatie te beschrijven.

Contextuele factoren; Intimiteit op relationeel niveau

In het vierde en laatste deel van het interview werd gepeild naar kenmerken van de relationele context waarin bovengenoemde intieme handelingen kunnen voorkomen. Aan de deelnemers werden diverse contextuele factoren voorgelegd, met de vraag of deze noodzakelijke voorwaarden zijn om in een relatie tot intimiteit te kunnen komen. Bijna alle (n=19) van de deelnemers stemde er mee in dat het ‘wederzijds delen’ van intieme handelingen noodzakelijk is om intimiteit in een partnerrelatie te kunnen creëren. Op de vraag of het ‘zichzelf blootgeven tegenover de partner’ noodzakelijk is om in een relatie tot intimiteit te kunnen komen, antwoordde een grote meerderheid (n=17) van de deelnemers positief.

“Ja, ik denk eerlijk gezegd dat als de andere dat niet doet, dan denk ik niet dat er gewoonweg een intieme relatie is.” (Man, 26 jaar, 5 maand samen)

“Ja, zeker eigenlijk. Zich kunnen blootgeven, kunnen binnendringen in de persoonlijkheid van de andere, eigenlijk, als hij niet zegt hoe hij zich voelt en niet zegt wat hij belangrijk vindt voor de toekomst en niet durft seks te hebben, ... ja, noodzakelijk ja”, (Vrouw, 22 jaar, 4 jaar samen)

Het ‘samen doorbrengen van vrije tijd’ wordt door driekwart (n=15) van de deelnemers aangeduid als noodzakelijk om in een relatie tot intimiteit te kun-

nen komen.

“Het is wel belangrijk dat er vrije tijd wordt gemaakt, want anders geeft dat toch maar een ambetant gevoel bij een van de partners of bij beiden partners, dat ge compleet naast elkaar gaat leven. Vrije tijd, het is wel noodzakelijk om die samen door te brengen om dan intiem te kunnen worden. Het is de aanleiding misschien ... “ (Vrouw, 22 jaar, 2,5 jaar samen)

“Als ge elkaar weinig ziet dan is dat volgens mij wel heel belangrijk. Ik weet dat toen zij op kot zat en ik thuis, dat het wel ontzettend belangrijk was voor mij. Toen moest dat gewoon, dan kon de rest echt op zijn kop gaan staan, want dat was echt heel, heel belangrijk.” (Man, 21 jaar, 5 jaar en 2 maanden samen)

Naast bovengenoemde voorwaarden voor intimiteit in een relatie, bleek uit de tekstanalyse dat voor de deelnemers nog twee andere voorwaarden van zeer groot belang zijn, m.n. ‘relationele trouw’ en ‘vertrouwen’ kwamen in nagenoeg elk interview aan bod. Dit toont aan dat naast wederzijdsheid, het zichzelf kunnen blootgeven en het samen doorbrengen van vrije tijd, ook trouw en vertrouwen zeer belangrijke voorwaarden zijn opdat binnen een partnerrelatie intimiteit kan worden ontwikkeld.

Een ander element dat uit de tekstanalyse duidelijk naar voren kwam, was het verband dat door alle participanten werd gelegd tussen lichamelijke en/of verbale intimiteit én persoonlijk en relationeel geluk.

“Ik denk dat als je spreekt van geluk in een relatie, voor mij wordt dat veroorzaakt doordat ge samen bent en dat ge veel terug krijgt, ook niet alleen verbaal, ook op lichamen vlak, dan is dat zeker belangrijk voor uw geluk in uw relatie, of dat ge nu veel of weinig al die handelingen doet, ze veroorzaken dat ge altijd zeer verlangt naar elkaar. Bij ons raakt dat verlangen naar elkaar, om elkaar te zien en vast te houden en verder te gaan, dat draagt er zeker toe bij dat we gelukkig zijn bij elkaar, gewoon omdat ge dat gevoel maar bij één persoon hebt en omdat die dat ook zo ervaart. (Vrouw, 22 jaar, 2 jaar en 6 maanden samen)

Vooraf de bijdrage van seksuele intimiteit aan relationeel geluk kwam zeer duidelijk naar voren.

“Jawel, heel veel belang zelfs. Net zoals elke mens bijna toch zeker wel een seksueel wezen is, ... en ik denk dat intimiteit daar de aanloop voor is.” (Man, 26 jaar, 5 maand samen)

Dat de niet-seksuele component van intimiteit ook bijdraagt aan relationeel geluk wordt door een van de participanten als volgt omschreven:

“Ik vind dat dat [= seks, S.G.] wel nodig is, maar

ik vind dat het alleen maar kan als een soort climax van de gevoelens die ge voor elkaar hebt. Het is niet enkel gewoon klaarkomen, maar het is ook een culminatiepunt van gevoelens en samenkomen.” (Vrouw, 18 jaar, 3 jaar samen)

“Goed met elkaar functioneren wordt belangrijker dan gewoon intiem zijn. Gewoon weten waar ge staat met twee. Ik denk dat dat echt belangrijker en belangrijker wordt en uiteindelijk is dat ook een vorm van intimiteit, niet zo actief beleefd, eerder intern intiem. Het is niet meer nodig om constant elkanders hand vast te pakken. Pas op, dat draagt wel bij, maar het belang ervan neemt precies af.” (Man, 21 jaar, 5 jaar en twee maanden samen)

Tenslotte werd gesuggereerd dat relationele ervaring – de lengte van de relatie – een duidelijke invloed heeft op de manier waarop de deelnemers denken over intimiteit.

“Dat is veranderd. Vroeger was dat meer zoenen en wat flikflooiën en voor de TV liggen, maar nu is dat minder en minder. Nu is dat meer dan seks als intieme momenten, soms gewoon wakker liggen en praten maar, niet meer zo verliefde koppeltjes intimiteit. Neen, dat niet meer. Eerder zo half getrouwde mensen intimiteit, haha, ja, dat is anders.” (Man, 21 jaar, 5 jaar en 2 maanden samen)

Discussie en conclusie

De hoofdopzet van dit onderzoek was een beter zicht te krijgen op waarnaar jongvolwassenen verwijzen als ze spreken over intimiteit in de context van een partnerrelatie – zowel concreet op handelingsniveau als contextueel op relationeel niveau. Het onderzoek leverde de volgende conclusies op. Vooreerst lijken de opvattingen over intimiteit die in voorgaand onderzoek werden gebruikt veel elementen te bevatten die ook aangehaald werden door onze deelnemersgroep. Een grondige studie van de wetenschappelijke literatuur over intimiteit en het gevoerde kwalitatief onderzoek naar wat mensen zien als intimiteit in een romantische relatie, levert een conceptualisering van intimiteit op die 24 handelingen en vijf noodzakelijke contextuele voorwaarden bevat om tot intimiteit te kunnen komen in de context van een partnerrelatie.³

De keuze om voor dit onderzoek een semigestructureerd – half open – interview te gebruiken werd ingegeven door de gevoelige aard van het onderwerp. Dankzij de openheid die dit in de interviews bracht, bleek het mogelijk om vanuit het verzamelde materiaal enkele voorzichtige beschouwingen te doen omtrent intimiteit. Zo lijken zowel mannelijke als vrouwelijke jongvolwassenen seksuele en lichamelijke handelingen als intiem te benoemen. Vrouwelijke jongvolwassenen lijken lichamelijke intimiteit breder te in te vullen dan mannen en vrijen op zich als intiemer te beschouwen. Tenslotte lijkt intimiteit voor zowel mannen als vrouwen binnen de relationele beleving een bron van zowel relationeel als individueel geluk te zijn.

Vanzelfsprekend kent dit onderzoek ook tekortkomingen. Zo is de conceptualisering die dit onderzoek opleverde sensu stricto een afspiegeling van wat jongvolwassenen in een (prille) partnerrelatie zien als intimiteit. Replicatie van het huidige onderzoek voor andere relatievormen en leeftijdsgroepen dringt zich dan ook op. Daarnaast kan men er vanuit gaan dat lengte van de relatie niet de enige variabele zal zijn die een impact heeft op opvattingen over relationele intimiteit. De potentiële invloed van andere eigenschappen van partnerrelaties dienen eveneens aandacht te krijgen in verder onderzoek. Voor één van deze relationele eigenschappen – m.n. seksuele oriëntatie – werd al een reeks interviews ter replicatie/validatie van het oorspronkelijke onderzoek uitgevoerd (Geuens, 2010). Daarnaast dient men rekening te houden met de kleine omvang van de deelnemersgroep en de gevolgen die dit heeft voor de validiteit van de resultaten.

Uit het onderzoek blijkt dat het conceptualiseren van een complex begrip als intimiteit enkel op basis van de relevante wetenschappelijke literatuur te kort schiet en dat onderzoek hiernaar verdere informatie kan opleveren. Dit onderzoek wil in de eerste plaats een aanzet zijn om meer aandacht te schenken aan het concept intimiteit. Een meer klare kijk op wat mensen bedoelen als ze over intimiteit spreken, zou niet alleen bruikbaar zijn voor verder onderzoek, maar ook een significante bijdrage kunnen leveren aan een beter begrip van intimiteit in de hulpverlening.

³ Voor een gedetailleerde inhoudelijke weergave van de resulterende conceptualisering van intimiteit zie Bijlage II.

Literatuur

- Altman, I., & Taylor, D.A. (1979). *Social penetration: The development of personal relationship*, New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Bellew-Smith, M., & Korn, J. H. (1986). Merger Intimacy Status in Adult Women. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50, 6, 1186-1191.
- Collins, W. A., & Sroufe, L. A. (1999). Capacity for intimate relationships: a developmental construction. In Furman et al. (Eds), *The Development of Romantic Relationships in Adolescence* (pp. 125-147). Cambridge, U.K.: Cambridge University Press.
- Cusinato, M., & L'Abate, L. (1995). A spiral model of intimacy, In: S.M. Johnson & L.S. Greenberg (ed.). *Perspectives on emotion in marital therapy*, New York: Bruner & Mazel, 108-123.
- Derlega, V.J., & Berg, J.H. (1987). *Self-disclosure: Theory, Research and therapy*, New York: Plenum.
- Dewispelaere, L.G. (2002). *Intimiteit, seksualiteit en zingeving binnen de partnerrelatie van mastectomiepatiënten*, Gent: Accademia Press.
- Doi, C. S., & Thelen, M. H. (1993). The Fear-of-Intimacy Scale: Replication and extension, *Psychological Assessment*, 4, 3, 377-383.
- Evans, L., & Wertheim, E.H. (1998). Intimacy Patterns and relationship satisfaction of women with eating problems and the mediating effects on depression, trait anxiety and social anxiety. *Journal of Psychosomatic Research*, 44, 3/4, 355-365.
- Fisher, M., & Stricker, G. (1982) *Intimacy*. New York: Plenum Press.
- Geuens, S. (2010). Intimacy examined: A qualitative study of intimacy in homosexual relationships. *The journal of homosexuality*, ter publicatie aangeboden (2011).
- Harper, J.M., & Schaalje, B.G. (2000). Daily Hassels, Intimacy, and Marital Quality in Later Life Marriages, *The American Journal of Family Therapy*, 28, 1-18.
- Hazan, C., & Shaver, P. R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511-524.
- Kaptein, A. A., van Klink, R. C. J., de'rique de Kok, F., Scharloo, M., Snoei, L., Broadbent, E., Bel, E. H. D., & Rabe, K. F. (2008). Sexuality in patients with asthma and COPD. *Respiratory Medicine*, 102, 198-204.
- Khaleque, A. (2004). Intimate adult relationships, quality of life and psychological adjustment. *Social Indicators Research*, 69, 351-360.
- Marazziti, D., & Canale, D. (2004). Hormonal changes when falling in love. *Psychoneuroendocrinology*, 29, 7, 931-936.
- Marshall, T.C. (2008). Cultural differences in intimacy: The influence of gender-role ideology and individualism-collectivism. *Journal of Social and Personal Relationships*, 25, 1, 143-168.
- McAdams, D. P., & Bryant, F. B. (1987). Intimacy motivation and subjective mental health in a nationwide sample. *Journal of Personality*, 55, 3, 395-413.
- Miller, R. S., & Lefcourt, H. M. (1982). The Assessment of Social Intimacy. *Journal of Personality Assessment*, 46, 5, 514-518.
- Moore, K. A., McCabe, M.P., & Brinke, R.B. (2001). Are married couples happier in their relationships than cohabiting couples? Intimacy and relationship factors, *Sexual and Relationship Therapy*, 16, 1, 35-46
- Moss, B. F., & Schwebel, A. I. (1993). Defining Intimacy in Romantic Relationships. *Family Relations*, 42, 1, 31-37.
- Orlofsky, J. L., Marcia, J. E., & Lesser I. M. (1973). Ego identity status and the intimacy versus isolation crisis in young adulthood. *Journal of Personality and Social Psychology*, 27, 2, 211-219.
- Pareman, D. (1983), *Emotional intimacy in marriage: A sex role perspective*, Ann Arbor, MI: University of Michigan Resource Press.
- Peterson, Z. D., & Muehlenhard, C. L. (2006). What Is Sex and Why Does It Matter? A Motivational Approach to Exploring Individuals' Definitions of Sex. *Journal of Sex Research*, 44, 3, 256-268.
- Prager, K.J. (1996). *The Psychology of Intimacy*, New York: the Guilford Press.
- Sanders, A. S., Foley, F. W., LaRocca, N. G., & Zemon, V. (2000). The Multiple Sclerosis Intimacy and Sexuality Questionnaire-19 (MSISQ-19). *Sexuality and Disability*, 18; 1, 3-26.
- Sanders, S.A., & Reinisch, J.M. (1999). Would you say you 'had sex' if ... ?. *Journal of the American medical association*, 281, 3, 275-277.
- Schaefer, M. T., & Olson, D. H. (1981). Assessing intimacy: The Pair Inventory. *Journal of Marital and Family Therapy*, 7, 47-60.
- Sexton, R. E., & Sexton, V. S. (1982). Intimacy: A historical perspective. In M. Fisher & G. Stricker (Eds.), *Intimacy* (pp. 1-20). New York: Plenum Press.
- Tolstedt, B. E., & Stokes, J. P. (1983). Relation of Verbal, Affective, and Physical Intimacy to Marital Satisfaction. *Journal of Counseling Psychology*, 30, 4, 573-580.
- Traupmann, J., Eckels, E., & Hatfield, E. (1982). Intimacy in older women's lives. *The Gerontologist*, 22, 493-498.
- Van den Broucke, S., Vertommen, H., & Vandereycken W. (1995). Construction and Validation of a Marital Intimacy Questionnaire. *Family Relations*, 44, 3, 285-290.
- Van Zessen, G. (1995). *Wisselend contact: seksuele levensverhalen van mensen met veel partners*. Leiden: DSWO Press.
- Waring, E. M., & Chelune, G. J. (1983). Marital intimacy and self-disclosure. *Journal of Clinical Psychology*, 39, 183-190.
- Waring, E. M., Tillmann, M. P., Frelick, L., Russell, L. & Weisz, G. (1980). Concepts of intimacy in the general population. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 168, 471

Summary

Ideas about intimacy in partner relationships. A qualitative study with young adults.

Central to this article is the question ‘What is intimacy?’. First, a theoretical conceptualization of intimacy will be constructed drawing upon an extended literature review. Then the validity of this theoretical conceptualization will be tested using a qualitative research design using a number (n=20) of interviews with students who are currently in a steady partner relationship. An examination of which actions people refer to when they speak about intimacy in the context of a partner relationship is conducted. This study shows that the way in which young adults view intimacy corresponds strongly with what is written about intimacy in scientific literature. Still this research indicated a number of gaps and it seems that current conceptual views of intimacy should be supplemented with a number of extra

actions and some contextual conditions, necessary to attain intimacy in the context of a partner relationship. Because this study was conducted within a student population and uses qualitative methods the results cannot be generalized to other life stages. To get a complete picture of what intimacy means in the context of partner relationships, this study needs to be replicated on a larger scale – using quantitative methods – and in other populations such as married couples without children, married couples with children, couples of elderly.

Keywords

Intimacy, partner relationship, qualitative study, adolescents

Trefwoorden

Intimiteit, partnerrelaties, kwalitatief onderzoek, jongvolwassenen

Bijlage I Handelingen door de deelnemers toegevoegd aan de groep intieme handelingen

- Uitdrukken van ontevredenheid en boosheid
- Samen in bed liggen zonder iets te doen
- Samen lachen
- Kleine cadeaus geven
- Tijd maken voor elkaar
- Samen winkelen
- Meer waarde hechten aan zijn oordeel dan aan dat van een ander
- Samen eten
- Samen op reis gaan, nieuwe oorden verkennen en blij thuiskomen
- Elkaar masseren
- Hem (kunnen) missen
- Samen uitgaan met vrienden
- Van elkaars activiteiten op de hoogte blijven (=praten)
- Samen uitgaan
- Initiatief nemen vb: verrassen (variatie)
- Plezier maken
- Brieven schrijven
- Samen douchen
- Halfnaakt bij elkaar in de buurt rondlopen en knuffelen
- Elkaar uitkleden
- Kunnen ruzie maken en terug verzoenen
- Voor elkaar koken
- Toekomstplannen uitspreken
- Delen in elkaars persoonlijke leefwereld
- Plagerij
- Lachen naar elkaar
- Als je voorbijkomt, elkaar aanraken om goedendag te zeggen
- Heel veel lachen en onnozel doen
- Kunnen lachen met elkaar en zich amuseren
- Over alles praten, voornamelijk over dingen die voor de relatie gebeurden
- Over twijfels praten
- Verlangens uitdrukken, ook seksueel
- U goed voelen bij elkaar – samen plezier maken

Bijlage II Gedetailleerde inhoudelijke weergave van de resulterende conceptualisering van intimiteit

De handelingen waarnaar mensen refereren als ze spreken over de intieme dimensie van hun relatie zijn: elkaar wederzijds aanvullen, elkaar verrassen, het wederzijds delen van ambities, het wederzijds delen van intellectuele ideeën, het delen van alledaagse activiteiten, het doorbrengen van vrije tijd met een partner, het wederzijds uitdrukken van zeer persoonlijke gevoelens, het wederzijds uitdrukken van het belang dat men aan elkaar hecht, het wederzijds uitdrukken van affectie, het wederzijds uitdrukken van ontevredenheid en boosheid, persoonlijke informatie aan toevertrouwen aan uw partner en toevertrouwd worden door uw partner, elkaar op de wang kussen, hand in hand lopen, elkaar langdurig omhelzen, elkaar diepgaand zoenen, het strelen van elkaars erogene zones, het wederzijds stimuleren van elkaars genitaliën (zowel manueel als oraal), genitaal contact en anaal contact.

Naast deze 24 handelingen blijkt dat er bepaalde voorwaarden zijn waaraan de relationele context dient te voldoen om een intieme relatie te kunnen opbouwen. Deze noodzakelijke voorwaarden zijn wederzijdsheid van gevoelens en reciprociteit in handelen, het voldoende samen doorbrengen van vrije tijd, zich wederzijds kunnen blootgeven – letterlijk en figuurlijk –, relationele trouw en vertrouwen. Deze relationele voorwaarden komen naar voren als de basis waarop een waarlijk intieme relatie kan gebouwd worden.